

נוטלים סמי הזיה ונגמלים ממשככי כאבים

עולם המחקר הרפואי בוחן כיום חומרים פסיכדליים כטיפול להתמכרויות, בעיקר לאופיואידים. אחד היעילים שבהם, לפי מחקרים עדכניים, הוא החומר הצמחי איבוגאין

עמוס עברי ושואלי לברן

צוות של הבית הלבן התמכרו ל"א" חרונה מגפת התכריתו למש" ככי כאבים מסוג אופיואידים ומק" רי המוות הנגרמים ממנה הם "מק" רה חירום לאומי בתחום בריאות הציבור" – הגדרה שבדרך כלל מייחסת לאסונות טבע. המאבק בהתמכרות לאופיואידים בארה"ב נמתח כיום מזה חודשים רבים. הצורך הדחוף לטפל בה. על פי מחקרים, ב-2007-1992 עלה שיעור המרשמים לאופיואידים בארה"ב ב-154%, וב-2014 בלבד נרשמו בארה"ב יותר מ-245 מ" ליון מרשמים כאלו. גם באירופה ובארץ נצפתה בעשור האחרון עלייה ניכרת במתן המרשמים לאופיואידים ובהתמכרות להם. מחקר ישראלי שפורסם בפברואר בכתב העת Pain Medicine (שהיינו שותפים לו), מראה כי מתוך 888 מטופלים שסבלו מ כאבים כרוניים ונטלו אופיואידים, יותר מ-15% התמכרו להם.

גוברת התפיסה כי חומרים משני תודעה פותחים הדמנות לטיפול פסיכותרפי מוצלח

הזיה (Ibogaine). חומר זה נחשב לסם הזיה שאינו ממכר, אשר עשוי לרפא את התמכרות לאופיואידים ול"חומרים ממכרים נוספים. עם זאת הוא נחשב לסם מסוכן ובארה"ב הוא נכלל בטקסונומיית האיסור הגבוהה ביותר, להפצה ולשימוש חוץ ותכופ באופיואידים; וחלקן חוסמות את פעילותם ול"אפריקה המשונית הצרפתית. הוא מוכר לתרבויות המקומיות כמעורר במינונים גבוהים ונגזר רם להיות במינונים גבוהים ול"כ שמשמש את השטחים המקומיים

למשככי כאב אופיואידים שנגזרו מלו חורים להשתמש בהם או אף עוברים לחומרים אופיואידים מסוכנים יותר כגון הרואין. מכאן נולד היחוס אחר שיטות טיפול חדשות ויעילות יותר להתמכרות זו.

מחקר מחפוש זה ומשינוי תרבותי בעולם המחקר הרפואי (וב"עיקר הפסיכיאטרי), כיום נבחנת הסגולה הרפואית של חומרים משני תודעה – חומרים פסיכדליים, שפעולתם העיקרית היא שינוי תפיסת המציאות הגורמת לשינוי התכונה, התודעה והחשיבה – אשר עד כה נתפסו כס"מים שבהם נעשה "שימוש לרעה". אחד החומרים הללו הוא איבוגאין (Bogaine). חומר זה נחשב לסם הזיה שאינו ממכר, אשר עשוי לרפא את התמכרות לאופיואידים ול"חומרים ממכרים נוספים. עם זאת הוא נחשב לסם מסוכן ובארה"ב הוא נכלל בטקסונומיית האיסור הגבוהה ביותר, להפצה ולשימוש חוץ ותכופ באופיואידים; וחלקן חוסמות את פעילותם ול"אפריקה המשונית הצרפתית. הוא מוכר לתרבויות המקומיות כמעורר במינונים גבוהים ונגזר רם להיות במינונים גבוהים ול"כ שמשמש את השטחים המקומיים

בית מרקחת באוהיו, ארה"ב. האיבוגאין מפחית את הדיכאון שמלווה את תהליך הגמילה מאופיואידים צילום: בריאן וולסטון/רויטרס

גם בישראל בחנים טיפולים חדשים להתמכרויות, ובהם השימוש באיבוגאין ומינוניו היעילים הבטוחים לשימוש. זאת בעיקר מכיוון שלצד יתרונותיו, הוא עלול לעכב פעילות של קולטן בר"קמת הלב אשר אחראי לשמירת קצב הלב, והשימוש בו גורם למק"יר דום לב על רקע הפרעות קצב. מחקרים מהעת האחרונה ציינו את האתגר בקביעת מינון מדויק ובטוח של איבוגאין ואת הסכנות הכרוכות במינון יתר. בהן גם הפ"רעות נירורולוגיות ופסיכיאטריות (כגון הפרעות ממושכות בראייה ובתפיסה הוויזואלית – למשל ראיית צורות גיאומטריות והגד"לת חפצים או הקטנתם).

מכך נלקח כאשר המטופל קבע עצמאית שאין לו צורך בטיפול נוסף. החוקרים בחנו את מצב ההתמכרות גם באמצעות סולם ASI – Addiction Severity Index – לפי הטיפול באיבוגאין והקופות שונות לאחריו. סולם זה משקלל הערכות מטופלים לגבי חומרת התמכרותם, שכן היתר מתבטאת במדדים כגון שימוש בסמים נוספים מעבר למושא התמכרות, תפקוד משפחתי וחברתי לקוי והסתבכות עם החוק. ציון משר"קל גבוה הוא אינדיקציה לחומ"רה גבוהה של ההתמכרות. נמצא כי הטיפול באיבוגאין הפחית משמעותית את עוצ"מתם ותדירותם של תסמיני

ד"ר עמוס עברי הוא מתמחה בפסיכיאטריה במרכז הרפואי לב השרון, וד"ר שאולי לברן הוא מנהל התרפאה לרפואת התמכרויות ותחלואה כפולה במרכז הרפואי לב השרון, ומרצה בכיר בחוג לפסיכיאטריה בפקולטה לרפואה באוניברסיטת תל אביב

סופו של סטנט

התומכן המתכלה נחשב לטיפול פורץ דרך במחלת לב כלילית שעלולה לגרום להתקף לב. קצת הוצא משימוש. מדוע?

התמכרות רפואית כגון צנתור וניתוח מעקפים. אך הנחות היסוד הללו התבררו כשגויות. כבר לפני חצי שנה יצא מינהל המזון והת"ק של ה-FDA "בהכר" ובעיקר לאופיואידים שצריכתם מילה ולהעניק תקווה למטופלים.

הסטנט נוטה להיסתם בקרישי דם וייתכן שכך עולה הסיכון להתקף לב

ההתמכרות רפואית כגון צנתור וניתוח מעקפים. אך הנחות היסוד הללו התבררו כשגויות. כבר לפני חצי שנה יצא מינהל המזון והת"ק של ה-FDA "בהכר" ובעיקר לאופיואידים שצריכתם מילה ולהעניק תקווה למטופלים.

האם תוכנות מחשב תורמות לתפקוד הקוגניטיבי?

מחקרי עבר הראו שניתן לשפר יכולות קוגניטיביות כגון זיכרון וקשב באמצעות משחקי מחשב. אך מחקרים מהעת האחרונה מפריכים זאת

כלים שימוש מאומץ בייכרון ע"י רים החלו לפרסם עוד ועוד מחקרים אשר הראו שהתנהגויות היתר מוקדמת מדי. אחת ההש"רות לממצאים הראשוניים היא צפיית מצד החוקרים והנבדקים שעשויות להטות את התוצאות.

דרכים אחרות עדיפות לשיפור היכולות הקוגניטיביות, לחשל פעילות גופנית

אחד המחקרים האחרונים בתחום הוא מטא-אנלי"ז שפורסמה ביולי 2016 בכ"ת העת "Psychological Perspectives" (שבכל אחד מהם כ-40 נבדקים בממוצע) וכך מאפ"רת הבקשת מסקנות אמינה ונרח"בת. החוקרים נתנו לנבדקות לפ"תור תרגילים קוגניטיביים כגון הסקה לוגית, פתרון בעיות, הבנת הנקרא ואינטרמטיקה – שדורשים

למשל לזכור אותיות ומשפטים תוך כדי מטלה מגוונת, ולאחר מכן לדווח עליהם לפי סדר הצג"תם. החוקרים חילקו 69 נבדקים לקבוצות שהתאמנו במשך 8, 12, 17 ו-19 ימים בתוכנית המחשב ולקבוצת ביקורת שלא התאמנה כלל. הנבדקים ביצעו מבחן אינ"טליגנציה בתחילת המחקר ובסו"פ, ונמצא כי ככל שהתאמנו זמן ר"ך יותר בתוכנית האימון של הו"י כרוך העובד – כך חל שיפור ר"י יותר בציוני מבחן האינטליגנציה. אצל קבוצת הביקורת לעומת זאת לא חל שיפור כזה. מסקנת הח"ר קרים היתה שהאימון הקוגניטיבי הממוחשב שיפר את היכולת לעב"ד מידע ותרם לביצוע טוב יותר של מבחן האינטליגנציה. כך הם הו"י"קו שהשיפור הקוגניטיבי יתבט"א גם מחוץ למחשב, בחיי היומיו"ם. מחקר זה נוספים התפתחו מו בתחום באותה השקפה תרמו לשיקוף מותגים מסחריים של מש"קמי מחשב. עם זאת, בעוד חברות המשיכו לשווק בהצלחה משחקים

למשל לזכור אותיות ומשפטים תוך כדי מטלה מגוונת, ולאחר מכן לדווח עליהם לפי סדר הצג"תם. החוקרים חילקו 69 נבדקים לקבוצות שהתאמנו במשך 8, 12, 17 ו-19 ימים בתוכנית המחשב ולקבוצת ביקורת שלא התאמנה כלל. הנבדקים ביצעו מבחן אינ"טליגנציה בתחילת המחקר ובסו"פ, ונמצא כי ככל שהתאמנו זמן ר"ך יותר בתוכנית האימון של הו"י כרוך העובד – כך חל שיפור ר"י יותר בציוני מבחן האינטליגנציה. אצל קבוצת הביקורת לעומת זאת לא חל שיפור כזה. מסקנת הח"ר קרים היתה שהאימון הקוגניטיבי הממוחשב שיפר את היכולת לעב"ד מידע ותרם לביצוע טוב יותר של מבחן האינטליגנציה. כך הם הו"י"קו שהשיפור הקוגניטיבי יתבט"א גם מחוץ למחשב, בחיי היומיו"ם. מחקר זה נוספים התפתחו מו בתחום באותה השקפה תרמו לשיקוף מותגים מסחריים של מש"קמי מחשב. עם זאת, בעוד חברות המשיכו לשווק בהצלחה משחקים

למשל לזכור אותיות ומשפטים תוך כדי מטלה מגוונת, ולאחר מכן לדווח עליהם לפי סדר הצג"תם. החוקרים חילקו 69 נבדקים לקבוצות שהתאמנו במשך 8, 12, 17 ו-19 ימים בתוכנית המחשב ולקבוצת ביקורת שלא התאמנה כלל. הנבדקים ביצעו מבחן אינ"טליגנציה בתחילת המחקר ובסו"פ, ונמצא כי ככל שהתאמנו זמן ר"ך יותר בתוכנית האימון של הו"י כרוך העובד – כך חל שיפור ר"י יותר בציוני מבחן האינטליגנציה. אצל קבוצת הביקורת לעומת זאת לא חל שיפור כזה. מסקנת הח"ר קרים היתה שהאימון הקוגניטיבי הממוחשב שיפר את היכולת לעב"ד מידע ותרם לביצוע טוב יותר של מבחן האינטליגנציה. כך הם הו"י"קו שהשיפור הקוגניטיבי יתבט"א גם מחוץ למחשב, בחיי היומיו"ם. מחקר זה נוספים התפתחו מו בתחום באותה השקפה תרמו לשיקוף מותגים מסחריים של מש"קמי מחשב. עם זאת, בעוד חברות המשיכו לשווק בהצלחה משחקים

למשל לזכור אותיות ומשפטים תוך כדי מטלה מגוונת, ולאחר מכן לדווח עליהם לפי סדר הצג"תם. החוקרים חילקו 69 נבדקים לקבוצות שהתאמנו במשך 8, 12, 17 ו-19 ימים בתוכנית המחשב ולקבוצת ביקורת שלא התאמנה כלל. הנבדקים ביצעו מבחן אינ"טליגנציה בתחילת המחקר ובסו"פ, ונמצא כי ככל שהתאמנו זמן ר"ך יותר בתוכנית האימון של הו"י כרוך העובד – כך חל שיפור ר"י יותר בציוני מבחן האינטליגנציה. אצל קבוצת הביקורת לעומת זאת לא חל שיפור כזה. מסקנת הח"ר קרים היתה שהאימון הקוגניטיבי הממוחשב שיפר את היכולת לעב"ד מידע ותרם לביצוע טוב יותר של מבחן האינטליגנציה. כך הם הו"י"קו שהשיפור הקוגניטיבי יתבט"א גם מחוץ למחשב, בחיי היומיו"ם. מחקר זה נוספים התפתחו מו בתחום באותה השקפה תרמו לשיקוף מותגים מסחריים של מש"קמי מחשב. עם זאת, בעוד חברות המשיכו לשווק בהצלחה משחקים